

СИСТЕМА ПОКАЗНИКІВ ФУНКЦІОНУВАННЯ ОБОРОТНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВ ЗАЛІЗНИЧНОЇ ГАЛУЗІ

Стаття присвячена вдосконаленню методики аналізу за рахунок використання коефіцієнтів, які відображають взаємозв'язок між фінансовим станом підприємств залізничного транспорту та рівнем управління оборотним капіталом.

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. На даний час існує багато методик аналізу, які включають велику кількість різноманітних коефіцієнтів. При цьому більшість з них взяті із досвіду фінансового аналізу зарубіжних підприємств, але оскільки українські реалії не допускають автоматичного перенесення іноземної практики, тому виникає необхідність деякого уточнення системи показників, які використовуються для цілей аналізу в нашій країні. Проблемою ефективності використання оборотного капіталу і визначення показників, які дозволяють її виміряти займається багато економістів, зокрема таких як О.Д. Василик[2], А.М. Поддєрьогін[5], І. Галиця[3], І.А. Бланк[1], А.Б. Крутик[4], М.М. Хайкін[4] та інші. Але поряд з тим, це питання залишається надзвичайно актуальним на сьогодні і пошуки вірного його вирішення продовжуються.

Дослідження методик фінансового аналізу оборотного капіталу дозволяє зробити висновок, що основними показниками ефективності його використання є оборотність та рентабельність. Ми не заперечуємо важливості такого показника, який свідчить про ефективність використання оборотного капіталу, як його оборотність, оскільки «... прискорення його обороту лише на один день дає нині змогу в економіці в цілому вивільнити 4,2 млрд. гривень фінансових ресурсів» [2], але поряд з тим вважаємо, що ідеалізувати і використовувати його як найважливіший показник ефективності використання оборотного капіталу не слід. Адже трансформація економіки України висуває необхідність вдосконалення методики аналізу за рахунок системи показників ефективності використання оборотного капіталу.

Мета статті. Вдосконалення методики аналізу за рахунок використання коефіцієнтів, які відображають взаємозв'язок між фінансовим станом підприємств залізничного транспорту та рівнем управління оборотним капіталом.

Виклад основного матеріалу. Відсутність єдиної точки зору щодо складу і якісного змісту цих показників значно ускладнює об'єктивність аналітичних оцінок, а тим самим ускладнюється і прийняття управлінських рішень. На наш погляд, система показників ефективності використання оборотного капіталу повинна відповідати наступним вимогам:

- забезпечувати єдність критерію ефективності з критерієм платоспроможності та з комплексними і частковими показниками на основі їх порівняння;
- відповідати формам і показникам обліку та планування, які використовуються;
- сприяти виявленню резервів на всіх рівнях і забезпечувати їх якнайшвидшу мобілізацію.

Вважаємо, що загальна методика аналізу оборотного капіталу повинна передбачати використання показників, які тісно взаємопов'язані між собою, а саме:

- показників ліквідності, тобто спроможності підприємства своєчасно і в повному обсязі розраховуватися із своїми боргами за фінансовими зобов'язаннями за рахунок оборотних активів різного рівня ліквідності;
- показників оборотності, що дають оцінку ефективності використання оборотного капіталу та його

елементів за фактором часу;

- показників рентабельності, тобто здатності підприємства генерувати прибуток в процесі використання оборотного капіталу;
- показників фінансової стійкості, які характеризують залежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування.

В літературі і практичній діяльності оборотний капітал оцінюють за показниками стану на конкретну дату, а також за показниками використання за певний період.

Кількісна характеристика стану оборотного капіталу на конкретну дату створює видимість статичності оборотного капіталу, в той час як його кругообіг є неперервним, динамічним і не припиняється поки діє підприємство.[1] Звідси випливає і необґрунтоване протиставлення стану оборотного капіталу і його використання, розрив між ними. В дійсності використання оборотного капіталу в період між звітними датами можна виразити через його стан на кожний день цього періоду відносно односторонньої виручки від реалізації робіт (послуг) (показник оборотності). Таким чином, вся відмінність між показниками стану і використання оборотного капіталу зводиться до специфіки обліку стану оборотного капіталу (на певну дату) і обсягу виручки (наростаючим підсумком за період між звітними датами). Можна вважати, що стан оборотного капіталу є його абсолютною характеристикою, а використання - відносною, що дозволяє оцінити стан оборотного капіталу із врахуванням виручки або отриманого прибутку. Це, в свою чергу, дозволяє виявити глибокий якісний і кількісний взаємозв'язок між поняттями "стану" і "використання" оборотного капіталу. Єдність полягає в тому, що стан оборотного капіталу (відносно джерел і напрямів його використання) обумовлює ступінь його використання і, навпаки, від рівня використання оборотного капіталу залежить його стан. [1]

Таким чином, взаємозв'язок і взаємозалежність, яка існує між джерелами оборотного капіталу і напрямками його використання свідчить про те, що ці фактори активно впливають один на одного. Враховуючи це, для проведення аналізу ефективності використання оборотного капіталу були відібрані показники, які відображають різні сторони функціонування оборотного капіталу і найбільш повно відповідають поставленим завданням дослідження. Ці показники являють собою не випадковий набір, а систему, оскільки вони кількісно взаємозв'язані між собою і характеризують ту частину результату, яка отримана (або, навпаки, втрачена) внаслідок більш (або менш) ефективного використання оборотного капіталу на протязі певного періоду (рис. 1).

